

Türkmenistanyň Adalat ministrliği
tarapyndan 2012-nji ýylyň 7-nji
sentýabrynda 665 san bilen bellige
alyndy

Türkmenistanyň Maliýe ministriniň
2012-nji ýylyň 10-njy awgustyndaky
№ 93-Ö buýrugy bilen tassyklandy

Döwlet býujet edaralary üçin maliýe hasabatlylygynyň milli standarty 2

„JEMLENEN MALIÝE HASABATLYLYGY“

Mazmuny	Bölämleriň №
Umumy düzgünler.....	1-2
Kesgitlemeler.....	3
Jemlenen maliýe hasabatlylygyny bermek.....	4-9
Jemlemegiň düzgünleri.....	10-15
Maglumaty açmak.....	16
Güýje girýän senesi.....	17

UMUMY DÜZGÜNLER

1. Şu standart jemlenen maliýe hasabatlylygyny düzmäge we bermäge hem-de gözegçilik edýän edaranyň aýratyn maliýe hasabatlylygynda gözegçilik edilýän edarany hasaba almaga bildirilýän talaplary belleýär.

2. Şu standart edaralaryň birleşiginde hasaba alyş usullaryna we edaralar birleşdirilende ýüze çykýan gudwili hasaba almagy goşmak bilen, olaryň jebislendirmäge edýän täsirine degişli däl (edaralaryň birleşiginde hasaba almak boýunça gollanmany maliýe hasabatlylygynyň kärhanalaryň birleşmegine degişli halkara ýa-da milli standartlarynda tapyp bolar).

KESGITLEMELER

3. Şu standartda aşakdaky ýaly manysy bolan şu adalgalar peýdalanylýar:

Jemlenen maliýe hasabatlylygy – bu gözegçilik edýän edara (ministrlik, pudak edarasy, birleşik) tarapyndan berilýän, gözegçilik edýän we gözegçilik edilýän edaralaryň aktiwleriniň, borçnamalarynyň, maýasynyň, girdejileriniň we çykdaýylarynyň meňzeş maddalaryny goşmak ýoly bilen alnan maliýe hasabatlylygydyr.

Gözegçilik – edaranyň işinden peýda almak maksady bilen, onuň maliýe we amallar syýasatyny kesgitlemek hukugy.

Gözegçilik edilýän edara – beýleki edaranyň (gözegçilik edýän edara diýlip atlandyrylýan edaranyň) gözegçiliginde bolýan edara.

Gözegçilik edýän edara – bir ýa-da ondan köp gözegçilik edilýän edaralary bolan edara.

Aýratyn maliýe hasabatlylygy – gözegçilik edýän edara tarapyndan "Maliýe hasabatlylygyny bermek" standartyna laýyklykda, gözegçilik edilýän edaralaryň maglumatlary goşulmazdan tabşyrylýan maliýe hasabatlylygy.

JEMLENEN MALIÝE HASABATLYLYGYNÝ BERMEK

4. Gözegçilik edýän edara jemlenen maliýe hasabatlylygyny bermelidir, ol şu standarta laýyklykda oňa özüniň gözegçilik edilýän edaralaryny goşýar.

5. Jemlenen maliýe hasabatlylygy gözegçilik edýän edaranyň gözegçilik edilýän edaralarynyň ähli maliýe hasabatlylygyny öz içine almalydyr.

6. Gözegçilik edilýän edara onuň işiniň beýleki edaralaryň işinden tapawutlanýandygy sebäpli, mysal üçin, döwlet täjirçilik kompaniýalarynyň maliýe hasabatlylygy döwlet býujet edaralary bilen birleşdirilende jemlenen hasabatlylykdan aýrylmaýar. Degişli maglumat şunuň ýaly gözegçilik edilýän edaralaryň jemlenen hasabatlylygyna goşmak we jemlenen maliýe hasabatlylygynda gözegçilik edilýän edaralaryň işiniň dürli görnüşleri hakyndaky goşmaça maglumatlary açmak ýoly bilen görkezilýär.

7. Maliýe hasabatlylygy babatda bir edaranyň beýleki edara gözegçiligi amala aşyrylýandygyny kesgitlemek baradaky mesele şu standartdaky gözegçiligiň kesgitlemesine we her bir aýratyn ýagdaýda anyk şertlere esaslanýan garaýyşlaryň meselesi bolup durýar. Ýagny, iki edaranyň arasyndaky özara gatnaşyklaryň häsiýetine seretmek zerurdyr. Hususan-da, şu standartda gözegçilik düşüňjesini kesgitleýän iki ýagdaýa seretmek gerek. Gözegçilik - bu ygtyýarlykdyr (beýleki edaranyň maliýe we amal işini dolandyrmaga ukyplylykdyr) we peýdadyr (ol gözegçilik edýän edaranyň beýleki edaranyň işinden peýda almak mümkinçiliginden ybaratdyr).

8. Iki hojalyk edarasynyň arasyndaky gatnaşyklara seredilende, eger bir hojalyk edarasynyň beýlekä gözegçiligi amala aşyrylýandygyna açyk subutnama ýok bolsa, iň bolmanda, aşakda getirilýän hukuk şertleriniň we peýda almagyň aşakda getirilýän şertleriniň biri bar bolan ýagdaýynda gözegçilik bar diýip çak edip bolar:

a) edaranyň kanun tarapyndan berlen ýa-da bar bolan kanunçylygyň çäklerinde amala aşyrylýan, direktorlar geňeşiniň ýa-da ekwiwalent dolandyryş edarasynyň agzalarynyň köpüsini bellemek ýa-da aýyrmak hukugy bar bolanda, beýleki edara gözegçiligiň bolsa şol geňeş ýa-da edara tarapyndan amala aşyrylýan ýagdaýynda;

b) edaranyň beýleki edaranyň işini bes etmäge we galan ykdysady peýdanyň esli bölegini almaga ýa-da esli borçnamalary çekmäge hukugy bar bolanda. Mysal üçin, peýda şertleri edaranyň beýleki edaranyň galyndy balans borçnamalary üçin jogapkärçilik çekýän ýagdaýynda ýerine ýetirilýär;

ç) edaranyň beýleki edaradan paýlanan aktiwleri almaga hukugy bar bolsa we/ýa-da ol beýleki edaranyň käbir borçnamalary boýunça jogapkärçilik çekip bilýän bolsa.

9. Eger-de ýokarda sanalyp geçilen şertleriň biri ýa-da ondan köpüsi ýok bolsa, onda aýratynlykda ýa-da jemlenen görnüşde şu aşakdaky ýagdaýlar gözegçiligiň bardygynyň görkezijileri bolup bilerler:

- a) edara beýleki edaranyň gündelik harajatlarynyň we düýpli goýumlarynyň çykdaýy sanawyny tassyklaýan bolsa;
- b) edara beýleki edaranyň çözgüdini ýatyryp ýa-da üýtgedip bilýän bolsa;
- ç) edarada beýleki edaranyň esasy işgärlerini işe kabul edilmegini, gaýtadan bellenmegini we işden çykarylmagyny makullamaga mümkinçiligi bar bolsa;
- d) edarada öz maksatlaryna ýetmek üçin beýleki edaranyň işini özara hereket etmäge gönükdirmäge mümkinçiligi bar bolsa;
- e) edara beýleki edaranyň galyndy balans borçnamalary boýunça jogapkärçilik çekýän bolsa.

JEMLEMEGIŇ DÜZGÜNLERI

10. Jemlenen maliýe hasabatlylygy düzülende gözegçilik edýän we gözegçilik edilýän edaralaryň maliýe hasabatlary aktiwleriň, borçnamalaryň, arassa aktiwleriň/maýanyň, girdejileriň we çykdaýjylaryň meňzeş maddalaryny goşmak bilen, setirme-setir birleşdirilýär.

11. Toparyň çäklerinde edaralaryň arasynda hasaplaşyklar boýunça galyndylar, amallar, girdejiler we çykdaýjylar doly aradan aýrylmalydyr.

12. Gözegçilik edýän edaranyň we onuň gözegçiligindäki edaralaryň jemlenen maliýe hasabatlylygy düzülende peýdalanylýan maliýe hasabatlylygy şol bir hasabat senesindäki ýagdaýa görä düzülmelidir. Eger gözegçilik edýän we gözegçilik edilýän edaralaryň hasabat seneleri tapawutlanýan bolsa, ony taýýarlamagyň ýerine ýetirerlikli bolup durýan şertinde, gözegçilik edilýän edara gözegçilik edýän edaranyň maliýe hasabatlylygynyň düzülen senesindäki ýagdaýa görä goşmaça hasabatlylygy taýýarlaýar.

13. Jemlenen maliýe hasabatlylygy düzülende peýdalanylýan maliýe hasabatlylygynyň gözegçilik edýän edaranyň hasabat senesinden tapawutlanýan hasabat senesine görä düzülen mahalynda şol sene bilen gözegçilik edýän edaranyň hasabat senesiniň arasynda bolup geçen düýpli amallaryň we wakalaryň täsirini hasaba almak üçin düzedişler girizilmelidir. Nähili hem bolanda gözegçilik edýän edaranyň hasabat senesi bilen gözegçilik edilýän edaranyň hasabat senesiniň arasyndaky aralyk üç aýdan köp bolmaly däldir. Hasabat döwürleriniň dowamlylygy we hasabat seneleriniň arasyndaky aralyk ol döwürden bu döwre üýtgeşsiz galmalydyr.

14. Meňzeş amallar we meňzeş şertlerdäki beýleki wakalar üçin jemlenen maliýe hasabatlylygy ýeke-täk hasaba alyş syýasatynyň esasynda düzülmelidir.

15. Eger edara meňzeş amallar we meňzeş şertlerdäki beýleki wakalar babatynda jemlenen hasabatlylygy düzmek üçin kabul edilen hasaba alyş syýasatyndan tapawutlanýan hasaba alyş syýasatyny peýdalanylýan bolsa, onda şunuň ýaly jemlenen maliýe hasabatlylygyna ony taýýarlamagyň barşynda degişli görnüşde düzediş girizilýär.

MAGLUMATY AÇMAK

16. Jemlenen maliýe hasabatlylygynda şu maglumatlar açylmalydyr:

a) gözegçilik edilýän edaralaryň sanawy;

b) gözegçilik edilýän hojalyk edarasynyň maliýe hasabatlylygynyň hasabat senesi, şunuň ýaly maliýe hasabatlylygynyň jemlenen maliýe hasabatlylygyny taýýarlamak üçin peýdalanylýan we gözegçilik edýän edaranyň hasabat senesinden ýa-da döwründen tapawutlanýan hasabat senesindäki ýa-da döwründäki ýagdaýa görä düzülýän mahalynda, şeýle hem başga bir hasabat senesiniň ýa-da döwriň peýdalanylmagynyň sebäbi.

GÜÝJE GIRÝÄN SENESI

17. Maliýe hasabatlylygynyň şu standarty 2013-nji ýylyň 1-nji ýanwaryndan güýje girýär.

Goşundy

Şu standart jemgyýetçilik bölegi üçin maliýe hasabatlylygynyň halkara standarty 6 „Jemlenen we aýratyn maliýe hasabatlylygy“ (IPSAS 2007) laýyklykda işlenip düzüldi, muňa şular girmeýär:

käbir bölümleriň düşnükli bolmagy üçin olara düzediş girizildi;

mümkün bolan ses bermek hukugy bar bolan ýagdaýynda gözegçiligi kesgitlemek hakyndaky düzgünler aýryldy;

assosirlenen hojalyk subýekterine we bilelikde gözegçilik edilýän hojalyk subýektlerindäki telekeçilere degişli düzgünler aýryldy;

wagtlaýyn gözegçilik edilýän edaralaryň maliýe hasabatlylygynyň jemlenen maliýe hasabatlylygyna goşulmaly däldigi hakyndaky düzgünler aýryldy;

jemlenen maliýe hasabatlylygynda azlygyň paýynyň görkezilmelidigi hakyndaky düzgünler aýryldy.